

DE ZWERFSTEEN

PERIODIEKE UITGAVE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

Een luchtfoto die de Royal Canadian Air Force (RCAF) tegen het einde van de oorlog maakte tijdens een verkenningvlucht boven Rha.
Te zien is onder andere hoe de boerderij van Metz in brand is geschoten.

Persoonlijke brief over bezetting en bevrijding, deel 3 (slot)

- De schaats
- Bronckhorst anno 1340
- Cursussen ECAL
- Sponsoren
- Van de Activiteitencommissie

HVS

2012-4

ISSN: 1386 - 5943
Oplage: 430
december 2012

Van het bestuur

Inmiddels ligt de 4de en tevens laatste uitgave van de Zwerfsteen van 2012 voor u. Als HVS hebben we een paar drukke maanden achter de rug. Zo was er in september de Historische dijktocht, waaraan een grote groep (een busvol!) mensen deelnamen. Het geheel stond onder leiding van Martin Nieuwenhuis, hij is werkzaam bij Waterschap Rijn en IJssel en weet als geen ander de nodige informatie te verstrekken op zijn bekende, onnavolgbare humoristische wijze. We starten in het kantoor van het Waterschap in Doetinchem en reisden achtereenvolgens langs de Westervoortsedijk, de Pleydijk, de Aerdsedijk en tot slot de bezichtiging van voormalig stoomgemaal "Oude Rijn" te Pannerden. Al met al een geweldig interessante middag.

In oktober was er een lezing over "De IJssel, een jonge rivier in een oud dal," door Peter Buurman uit Steenderen. Het werd een zeer druk bezochte avond met circa 100 aanwezige leden. Peter Buurman vertelde over de wordingsgeschiedenis van de IJssel, dat het een relatief jonge rivier is, ontstaan omstreeks het jaar 1200. De IJssel heeft door de jaren heen altijd erg gemeanderd, want in 1665 lag Wichmond nog aan de IJssel! Al met al een zeer boeiende en leerzame avond.

Verder was de Historische Vereniging met een stand aanwezig op zondag 4 november jl. op de regionale producten markt bij fruitboerderij Gar-

ritsen in Toldijk. En op zaterdag 10 november stonden we met een stand op de slachtvisite bij vleesboerderij Garritsen. Het is altijd goed om op zulke dagen aanwezig te zijn om zo de HVS te promoten en tevens om door verkopen de kas wat te spekken (om in termen v/d vleesboerderij te blijven).

De redactie heeft zich ook deze keer erg ingespannen om u een mooie en interessante uitgave te kunnen presenteren. Zo vindt u in deze uitgave het laatste deel over de bezetting en bevrijding van onze oude gemeente Steenderen. Voor de oudere generatie onder u een herkenbare geschiedenis. Verder een prachtig verhaal, over de herkomst van de schaats die te vinden is in de vitrinekast van de HVS, geschreven door Thea van der Mijne-Jansen. Ook is er een verhandeling te vinden van het boekje "Eggert begrijpt het" dit boekje is geschreven door Aart Grimme. Het gaat over Bronkhorst anno 1340 en is samengevat door Juus Wijers. Kortom in deze Zwerfsteen is voor elk wat wils te lezen.

Rest mij nog u goede kerstdagen en een voorspoedig 2013 te wensen. Ik hoop u dan weer te mogen begroeten op een van onze bijeenkomsten.

Gerard Huetink,
voorzitter ■

COLOFON

De Zwerfsteen is de kwartaaluitgave van de Historische Vereniging van (de voormalige gemeente) Steenderen, opgericht 1 juni 1992.

REDACTIE

Eindredacteur en layout:
Robert Sesink
Kastanjelaan 23
7221 GC Steenderen
Tel. 0575-450743
Email: robert@sesink.nl

Redactieleden:
Mieke van der Valk
Herman Nieuwenhuis

Correctie: Anneke Parent

BESTUUR

Voorzitter:
Gerard Huetink
Bakerwaardseweg 15
7226 LR Bronkhorst
Tel. 0575-441274

Secretaris/bezorging:
p.a. Ans Uenk-Preuter
Kruisbrinkseweg 14a
7227 DA Toldijk
Email: hvs.1992@hotmail.com

Penningmeester:
Maurice Cremers
A. Ariënsstraat 35
7221 CA Steenderen
Tel. 0575-555815

LEDEN

Willy Pasman, 0575-452457
Ans Uenk-Preuter, 0575-452000
Bertus Rietberg, 0575-452004
Karel Meenink, 0575-451707

ARCHIEF

Ons archief aan de Hofstraat 4 te Baak is op donderdagmiddag voor leden en geïnteresseerden geopend. Email: h-v-s@hetnet.nl

CONTRIBUTIE

De contributie bedraagt 25 euro per jaar per adres.

Bankrelatie:
Regiobank Steenderen
Bankrekening: 685289710,
t.n.v. Hist. Ver. Steenderen.

Losse nummers van de Zwerfsteen zijn te verkrijgen bij het secretariaat. Kosten: 5 euro per stuk; 7,50 euro in geval van omvangrijker uitgaven.

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

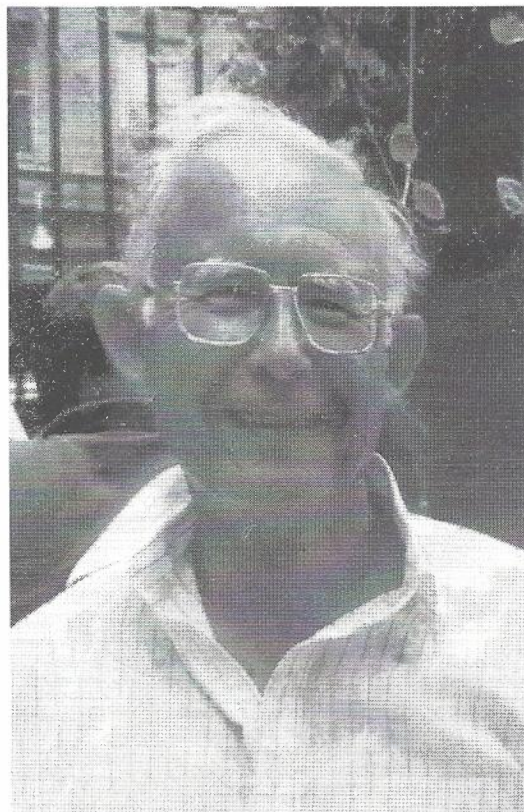
Persoonlijke brief over bezetting en bevrijding, deel 3 (slot)

De oorlog in Steenderen door de ogen van een onderduiker

In drie uitgaven van de Zwerfsteen publiceren we de brief die Theo Wormer in 1995 persoonlijk richtte aan Annie Gosselink-Pasman. Daarin geeft hij weer hoe hij zijn tijd als onderduiker in Steenderen beleefde. Maar hij beschrijft ook wat er zich afspeelde toen de bevrijding in aantocht was en kort daarna. In de vorige aflevering ging hij op de vlucht voor de Duitsers van onderduikadres naar onderduikadres en vertelde hij over zijn werkzaamheden voor de Ordedienst na de bevrijding van Steenderen. In deze laatste episode uit zijn brief blikt hij terug op de nadagen van de oorlog en vertelt hij tot slot waarom zijn tijd in Steenderen zo waardevol voor hem als mens is geweest.

Door Jan Gosselink en Marcel Gosselink (met dank aan Willy Pasman voor het verzamelen van fotomateriaal)

De BS was verdeeld in Stoottroepen en de talrijkere Orderdienst. Ik heb wel gelezen dat, op hoger niveau, er verschil bestond uit de politieke richting waaruit die voortkwamen. Van dat alles wisten wij heel en al niets. Voor wat ons betreft zaten bij de Stoottroepen mensen die tijdens de oorlog al actief waren geweest. Theo van Remmen en ik zaten dus bij de Ordedienst. Een soort politieagent waren we. Weinig opwindend maar het moest gebeuren. Op de NSB'ers passen die overdag graafwerk moesten doen en 's nachts opgeborgen werden in het Concordiagebouw. De Stoottroepen fietsten rond. We hadden ook een post in het café op het kruispunt van Toldijk. Ik had daar een keer nachtdienst. In de vroege morgen zag je lichtspoomunitie over de weg naar Steenderen. Toch was er iemand die per se naar Steenderen wilde omdat hij vroeg op zijn werk moest zijn. Die heb ik maar niet doorgelaten totdat het helemaal licht werd. Dan hield ook altijd het schieten op. Zoals ik hierboven schreef, vuurden de Duitsers af en toe mortiergranaten op ons af. Op een late middag, aan het eind van onze dienst terugfietsend van Toldijk naar Steenderen, kwamen enkele granaten onvriendelijk dicht bij ons in de buurt. We (ik geloof dat

Theo Wormer, de schrijver van de brief (foto uit 1995).

Theo van Remmen er bij was) lieten ons van de fiets rollen tegen de berm van de weg. Toen we ontdekten dat we aan de verkeerde kant lagen, zijn we maar naar de andere kant gekropen. Dat klinkt misschien allemaal wat dramatisch maar in werkelijkheid stelde het niet veel voor. Hoewel, ik herinner me dat enkele buiten spelende kinderen van een marechaussee of politieman die, dacht ik, aan de Baakse kant woonden, zijn omgekomen door de inslag van zo'n mortiergranaat. Theo van Remmen en ik waren inmiddels gepromoveerd tot de Stoottroepen. In die eerste dagen van april werd ook nog de kerktoeren van Doesburg opgeblazen. Doesburg werd wat later bevrijd dan Steenderen. Prins Bernard was toen in de buurt maar kon de stad nog niet binnen.

Om Zutphen is pittig gevochten. Mijn dikke boek over de krijgsverrichtingen in de Tweede Wereldoorlog vermeldt dat de stad na twee dagen fel vechten op 6 april door de 3de infanteriedivisie op Duitse parachutisten veroverd is. Op 10 april werd Deventer bevrijd. Je hoorde van ver ook het geschut van de troepen die bij de Schipbeek en het Twentekanaal vochten. Dat was rond 4 en 5 april. Het deed de gearresteerde burgemeester zeggen: "Zolang het Duitse kanon spreekt is Duitsland niet verloren." Later, toen Hitler zelfmoord gepleegd had, zou hij in een door de BS gecensureerde brief (die lazen wij) schrijven: "Ik heb het geloof in Hitler verloren maar dat in de Heer behouden."

Op een van die dagen, beter nachten, was ik

Canadese tanks rollen het centrum van Steenderen binnen (foto via Hein Rutten).

in de post van Toldijk toen we in de verte een steeds toenemend lawaai hoorden. We wisten het niet thuis te brengen. Na lange tijd - in mijn herinnering wel een uur maar het kan wel korter geweest zijn - zagen we dat het lawaai kwam van een colonne van vijftig tanks. Dat zullen de tanks zijn geweest van de 1ste Canadese divisie die, juist uit Italië gekomen, ingezet werd om de IJssel over te steken bij Wilp. Dit is gebeurd op 11 april.

Je vroeg me of ik wist wanneer Olburgen bevrijd werd. Dat weet ik niet. Op 5 mei ontmoette ik bij de bevrijdingsfeesten in Muiden Jan Metz. Maar die weet het ook niet precies omdat hij in die dagen in Vierakker bij Zutphen was. Ik kan het ongeveer raden. Er moeten trouwens mensen zijn die het hebben meegemaakt en die het zich wel herinneren zoals je schoonzus Marie en je broer Herman. Op 11 april waren, zoals gezegd, de Canadezen bij Wilp de IJssel overgestoken. Arnhem werd op 14 april inge-

"Bij de bevrijding hoorde je 's nachts het geluid van de rijdende tanks"

Fons Herfsterkamp hoefde een tijdje niet naar school. "De school was eerst bezet door de Duitsers en later door de Canadezen. Bij Concordia en Zaal Beuseker waren de mensen ondergebracht die de tankvallen moesten aanleggen aan de IJssel in Olburgen. De leerlingen kregen dus op andere plekken les, zoals onder de toren van de oude kerk, bij Weijers in de slagerij en waarschijnlijk nog op andere locaties", vertelt hij.

Net voordat de bevrijders kwamen hoefde de familie Herfsterkamp niet te evacueren. Ze zaten in de kelder van de melkfabriek. Daar zaten ze dan met meerdere mensen waaronder de directeur met zijn kinderen en de dokter terwijl de granaten over Steenderen in de richting van de Veluwe vlogen waar de Duitsers nog zaten. "Die schoten terug richting Achterhoek. Op die manier zijn er veel huizen en boerderijen op Rha afgebrand. Andere mensen van de fabriek zaten in een bunker in de tuin van Hulshof, de botermaker. Die was er door de Duitsers neergezet. Bij de bevrijding hoorde je 's nachts het geluid van de rijdende tanks.

Ze kwamen uit de richting van Toldijk. Ik zag de Engelsen op de viersprong in het dorp. Ze kwamen met kleine, zeer wendbare tanks. De Canadezen hadden van die grote tanks. De jongens mochten op het plein voor de melkfabriek op de tanks klimmen en er op zitten. Ze reden dan een rondje met de jongens. En iedereen kwam naar buiten uit de kelder van de fabriek. En het was overdag feest. Iedereen was aan het dansen op de tanks. In het weiland op de hoek waar nu De Bongerd staat stond het vol met tanks en andere legervoertuigen."

"De Canadezen zagen er prachtig uit"

Jan en Berend Rutjes herinneren zich nog goed hoe ze de Canadezen in de verte hoorden toen die Steenderen naderden. Het was een ronkend geluid van de zware tanks en ander materiaal. Jan Rutjes was in die tijd op de Covik. Hij vertelt: "Ik liep binnendoor naar Steenderen en zag veel Duitsers op de weg. Ik wist niet dat de Canadezen zo dichtbij waren. Bij het dorp aangekomen, kwamen de Canadezen vanuit Baak Steenderen binnen. De Duitsers die er liepen, gaven zich over. Ze kwamen vanuit Baak en vanuit Toldijk. De Canadezen zagen er prachtig uit met hun mooie nieuwe kleding en mooie materialen. De Duitsers hadden niets meer. Misschien nog een oud paard. Ze klommen met zijn allen op de gevechtswagens en reden zo het dorp binnen. Herman was op de hoogte van de komst van de Canadezen. Hij had boven een radio verborgen in een afgetimmerde ruimte. Door een luik ervoor weg te halen, kon je naar de radio luisteren. Mensen zonder radio zullen het niet geweten hebben. De familie Van Doorn op de Covik, waar ik op dat moment was, wist het bijvoorbeeld niet".

Jan en Berend Rutjes.

Canadese bevridders voor café De Engel in Steenderen (foto via Hein Rutten).

nomen door de 5de Canadese pantserdivisie die eerst de Rijn was overgestoken bij Huissen en vervolgens langs de IJssel bij Westervoort. Ik neem aan dat de Duitsers zich hebben teruggetrokken omdat ze het gevaar zagen vaningesloten te worden. Dat moet dus rond 12 april geweest zijn. We, dat waren vermoedelijk jij, Theo van Remmen en ik, zijn naar Olburgen en Dieren gegaan. De schade aan de boomgaarden was groot en er waren wat boerderijen verbrand. Op de weg, juist aan de Steenderense kant gezien van je vroegere huis aan de Oltmansstraat, lagen tankmijnen. Met de fiets aan de hand kon je er tussendoor. Er lag ook een spoor in het land om de mijnen heen. Er is mij verteld dat een Bren Carrier daar op een mijn is gelopen zonder persoonlijk letsel maar wel met een boze bestuurder. Die was zowel door de Spaanse burgeroorlog als de Tweede Wereldoorlog zonder schade doorgekomen en zat nu toch nog met een kapot voertuig. Maar dat hoort tot de dingen die ik van horen zeggen heb. Je broer Willem was al zijn vee kwijtgeraakt tijdens de evacuatie. Herman heeft hem nog een jonge koe gegeven. Ik geloof dat het de voor het stamboek wat hoog op de poten staande maar veel melk gevende Gerda was. Maar voor al die Olburgse zaken kun je natuurlijk bij Herman en Marie aankloppen.

Apeldoorn werd op 17 april bevrijd door de divisie die bij Wilp de IJssel was overgestoken. In Apeldoorn waren mijn ouders en twee broers. De BS kon mij geen officiële toestemming geven er heen te gaan maar wilde me ook niet tegenhouden. Wel moest ik zorgen de volgende dag op het appèl te zijn. Zonder bewijs mocht je niet reizen, maar door mijn BS-lidmaatschap had ik geen problemen. Bij Bronkhorst de IJssel over en door een rustig land naar Apeldoorn. Ik geloof dat ik bij de terugreis toch over Zutphen moest. Die beperkingen op het reizen, bedoeld om massale verplaatsingen te vermijden en eventuele vluchtende NSB'ers op te pakken, maakten dat wij wegcontroles hielden o.a. bij Toldijk en bij de brug over de beek op de weg richting Hummelo daar waar je kunt afslaan naar het Zwarte Schaar. De colonnes met militairen waren toen al vervangen door colonnes met voorraden, vaak gereden door Canadese meisjes. De stoomtram ging weer rijden tussen Zutphen en Doetinchem voor of na de bevrijding van heel Nederland, dat weet ik niet meer. Als de tram dan even stopte in Toldijk gingen de conductrices meteen een praatje maken met de daar gelegen Canadezen tot teleurstelling en ergernis van de Nederlandse jongens die ook vonden dat ze er aardig uitzag in haar donkere uniform en witte sokjes.

NSB'ers ophalen en bewaken

Na de bevrijding werden er meteen plannen gemaakt door de onderduikers. Jan en Berend Rutjes werden na de bevrijding al snel gevraagd om bij de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) te komen. Zoals ook de twee andere onderduikers Piet en Han Rietveld uit Den Haag, die aan het eind van de oorlog bij Herman Lebbink kwamen. "Eén van de taken van de BS was het ophalen en bewaken van de NSB'ers in Concordia in Steenderen. Piet Rietveld had een stengun. Hij wist niet echt hoe hij daar mee om moest gaan want hij had nog nooit een geweer in de handen gehad en 'speelde' er ook wat mee. Zo schoot hij een ekster uit de boom. In Toldijk heeft iemand schapen er mee doodgeschoten. Hij werd dan ook de Schoapenschieter genoemd."

Een luchtfoto die de Royal Canadian Air Force (RCAF) tegen het einde van de oorlog maakte tijdens een verkenningsvlucht boven Rha. Te zien is onder andere hoe de boerderij van Metz in brand is geschoten.

"Het was eigenlijk een janboel"

Fons Herfsterkamp herinnert zich hoe de NSB'ers door de BS werden opgepakt en voor het gemeentehuis moesten staan. Hij mocht er van zijn moeder eigenlijk niet naar toe. Maar hij ging toch en zag dat een groot schilderij met een afbeelding van Hitler op een van de hoofden van de NSB'ers werd stukgeslagen. Hij vertelt: "De jonge meiden die met de Duitsers geheuld hadden, werden kaalgeschorren. De BS moest het in de hand houden. Er was geen politie. Het was eigenlijk een janboel. Het publiek was even de baas. Ze sloegen en schopten de mensen en lieten ze met kettingen over de grond kruipen. De kinderen mochten op de ruggen gaan zitten. Het was vreselijk om te zien."

Van het voortgaan van de oorlog werden we op de hoogte gehouden door bulletins die op palen e.d. aangeplakt werden. Herman vertelde me dat de een of andere pater die schreef. Verder hoorden we niet veel. Was Hermans radio soms zonder accu? Dat weet ik niet meer.

Het ging allemaal snel. We hoorden van Hitlers zelfmoord op 30 april. De Canadezen bleven in Nederland staan ten oosten van de lijn Rhenen-Amersfoort. De BS begon nachtpatrouilles. Toen ook de Canadezen dat nog deden, moest je hun wachtwoord weten. Later deed de BS het alleen. We hadden een wachtlokaal op het gemeentehuis en later een op het Zwarte Schaar. Ik was de commandant (!) van een van de drie groepen die bij toerbeurt 's nachts rondliepen of rondfietsten. Later hoorde ik dat ik niet populair ben geweest. Ik hield de mensen aan die fietsten, terwijl de andere groepen minstens een deel van de nacht een dutje deden. Waarom "hogerhand" toch tot deze patrouilles besloot, weet ik niet, maar het was wel te begrijpen dat er ook 's nachts een oogje in het zeil gehouden moest worden. Op een nacht heb ik met mijn patrouille een of twee mensen gezien die snel de weg tussen Rha en Steenderen overstaken. Van ons roepen en onze geweerschoten zijn de vermoedelijk van de Veluwe komende Duitsers natuurlijk niet geschrokken. Er waren wel meer sporen van Duitsers die vanuit de Veluwe naar Duitsland probeerden te komen.

Naarmate het einde van de oorlog dichterbij kwam, gingen we denken aan de strijd tegen Japan. Het was haast een dogma dat, nu de geallieerden ons bevrijd hadden, we moesten helpen met de bevrijding van "Nederlands Indië". Hoewel er ook iemand was die hoopte door dienstneming later een betere kans op een boerderij te maken. De mensen van onze leeftijd zullen zich herinneren dat het probleem van land voor kleine boeren in die tijd levensgroot was. Met herstel van koloniale verhoudingen had die dienstneming niets te maken. De meesten van ons dachten daarover niet na. Ik was zelf toch wel beïnvloed door mijn leraar aardrijkskunde die voor Indië - haast niemand sprak toen van Indonesië - een dominionstatus bepleitte zoals Engeland enerzijds en Australië, Canada en nog andere landen anderzijds. Nieuwenhuis gaf ons wat militaire training, exerceren, het gooien van handgranaten en oefenen met losse patronen. Wij zagen ons als aanstaande soldaten, maar de moeders die hun kinderen juist voor een middagslaapje naar bed hadden gebracht, zullen ons gehouden hebben voor soldaatje spelende jonge jongens.

Van de capitulatie van de Duitse troepen in Noord-Duitsland, Denemarken en West-Nederland die op 4 mei werd getekend en op 5 mei van

Een Canadese bevrijder voor café de Engel
(foto via Hein Rutten).

"Weinig dankbaarheid van onderduikers"

Henk Jaaltink weet niet of er na de oorlog ooit aandacht besteed is aan de dingen die zijn vader, moeder en opoe gedaan hebben voor de onderduikers. Vader Jaaltink zei na de oorlog: "Als dezelfde tijd terugkomt en dezelfde mensen staan weer bij me op de stoep, dan zou ik niet weten of ik het weer zo zou doen." Henk Jaaltink daarover: "Er waren maar heel weinig onderduikers - een of twee misschien en wellicht die Theo Wormer wel - die na afloop van de oorlog zijn teruggekomen om op de een of andere manier hun dankbaarheid te tonen."

"Herman was te goed voor deze wereld"

Jan en Berend Rutjes omschrijven Herman als "een machtige kereel". "Hij heeft veel mensen geholpen. Bij Herman kwamen tijdens de oorlog veel mensen aan de deur voor eten. Hij gaf altijd wat en vroeg er geen geld voor. Anderen deden dat wel en zijn daar rijk van geworden. Het geld kon na de oorlog namelijk ingeruild worden. Als je onder de oorlog veel had ontvangen, kon je daarna een goede start maken. Herman was een goede kereel, te goed voor deze wereld. Hij durfde alles en was de goedheid zelf."

kracht zou worden, hoorden we door het lawaai uit het dorp. Verder weet ik er niets van want ik ben het dorp niet ingegaan. Onder de BS liep het gerucht dat de BS'ers als eersten West-Nederland zouden mogen intrekken. Een wat kinderlijk idee maar er waren toch wel enkelen onder ons die teleurgesteld waren toen dat niet gebeurde. Je broer Anton was ook bij de BS gekomen. Van Ap zagen we niet veel. Hij zal barstens druk zijn geweest met allerlei herstelwerkzaamheden.

Wat gebeurde er in die dagen van mei? De Steenderense jongens keken nu het warmer werd – en ik meen me te herinneren dat het een mooi voorjaar was – naar de blote benen van de stadsmeisjes die in het dorp een onderdak hadden gevonden. De boeren waren natuurlijk druk op het land. Het dorp kon, als een plattelandsgemeente met een niet meer ingewikkelde structuur, snel weer een tamelijk normaal leven gaan leiden. Herman was zijn hulpjes kwijt. We hielpen met melken maar niet veel meer. Jij zag je huishoudelijk assistent niet vaak. Piet en Han Rietveld kwamen even bij de BS - Piet liep op klompen - maar zullen wel zo snel mogelijk naar Den Haag zijn gegaan. Wij als BS'ers werden medisch gekeurd ergens in Doetinchem. De Canadezen ruilden eieren tegen schoenen, laarzen en sigaretten. Er werd een bevrijdingsoptocht georganiseerd waarbij Herman op de wagen zat die de installatie van de NSB-burgemeester voorstelde. Ik geloof, maar weet niet zeker dat ik op wacht stond bij Concordia waar de NSB'ers de tocht mochten(?) moesten(?) aankijken. Wel ben ik er zeker van dat de "Duitsers" die in hun lange uniformjassen met hun helmen en hun geweren de mensen langs de weg naar hun papieren vroegen me zelfs toen nog een keer een onbehaaglijk gevoel gaven. Enkele weken later is er ook een soort kermis geweest. Herman had toen op verzoek

van mijn tante uit Den Haag mijn zestienjarige neefje opgenomen om wat aan te sterken. Een arrogant jongetje - dat is hij gebleven – waarvoor ik me geneerde, die ons allemaal, zijn neef inbegrepen, maar domme plattelanders vond en die, hongerwinter of niet, liever de ham zonder vetrandjes had. Maar het is heel wel mogelijk dat jij toen al naar Olburgen was verhuisd.

De plaatselijke voetbalclub speelde op een landerige zondagmiddag tegen een Canadees elftal. Steenderen won met zoiets van 15-5. Die 5 omdat de Steenderense achterhoede af en toe afspraak weer eens een doelpunt te laten maken. De Steenderense muziekvereniging speelde daarbij niet het Canadese volkslied maar het God Save The King. Dat weerhield de Canadezen er niet van om stram in de houding te staan. Op een zaterdagmiddag werd een beruchte elders gearresteerde Steenderense NSB'er naar Steenderen teruggebracht en het hele dorp rondgeleid. Het was een dramatisch moment toen hij geconfronteerd werd met een Jood die ondergedoken geweest was. Die man keek de NSB'er alleen maar aan, maar de spanning was te snijden. In die tijd kwamen immers de eerste berichten van wat er in de concentratiekampen was gebeurd. De menigte raakte steeds zeer opgewonden en wij BS'ers hadden alle moeite de man te beschermen. De volgende morgen sprak niet de pastoor maar een in Steenderen al enige

In september 1945 werd in Toldijk een bevrijdingsfeest gehouden.

"Het was een lieve, sociale man"

Volgens Fons Herfsterkamp was Herman een lieve sociale man. "Hij was altijd rustig en heel kalm; een gesloten man. Tijdens de oorlog nam hij risico's. Na de oorlog was hij voorzitter van de voetbalvereniging. Er is nog een toernooi naar hem genoemd".

tijd logerende pater er schande van in de eerste Mis. Bertus Beekman heeft hem gevraagd dat niet te herhalen in de tweede Mis maar aan zijn verzoek werd geen gehoor gegeven. Het zou wel eens kunnen zijn dat het hier om een Joods gezin ging dat niet ver van ons af ondergedoken gezeten had. Herman had eens gezegd dat hij het toen wel jammer vond dat op die toch afgelegen boerderij geen onderduikers waren. Later bleek dat ze daar een heel Joods gezin hadden verborgen. Dezelfde Joden - of anderen - waren ook eens "overlopen" zoals dat heette door een NSB'er die echter gezegd had voor de Duitsers te zijn maar tegen de Jodenvervolging. Hij heeft hen inderdaad niet verraden.

Tot grote ergernis van Herman vond diezelfde pater het ook passend in een preek partij te kiezen voor de Belgische koning. Door zijn houding in de oorlog was die koning, alleszins begrijpelijk, in de moeilijkheden gekomen door de politieke tegenstellingen tussen de christelijke en socialistische partijen. Er waren wel meer tekenen dat de vooroorlogse tegenstellingen nog niet verdwenen waren. Zo werd ik aangesproken door Meereboer die me als zijn mening gaf dat het onjuist was dat, terwijl van onze Stoottroepen de overgrote meerderheid katholiek was, zowel de commandant (Nieuwenhuis) als de ondercommandant protestant waren. Hij wilde mij als ondercommandant hebben. Ik heb hem verteld dat die ondercommandant en nog enkele anderen uit onze groep tijdens de oorlog actief waren geweest en ik niet zodat ik geen behoefte had hen van hun plaats te verdringen. Anderzijds werd gezegd dat een van de hervormde leiders van de BS de zondagsdienst zo regelde dat zijn geloofsgenoten wel en de katholieken dus niet naar de kerk konden. Later hebben katholieken - ik zeg niet DE katholieken - nog geprotesteerd tegen de benoeming van de hervormde Heersink tot burgemeester van Steenderen ondanks hun samenwerking tijdens de oorlog. Hun mening was gebaseerd op de kleine katholieke meerderheid in de gemeente Steenderen.

Ondertussen gingen onze voorbereidingen voor het vertrek naar Indië door. We hadden een afscheidsfeest in het café op het kruispunt van

Een jongetje kijkt met enig ontzag naar een Canadese tank. De foto is vermoedelijk gemaakt in Bronkhorst (foto via Hein Rutten).

Toldijk. We hielden een afscheidsparade door het dorp op de morgen van de dag waarop een Canadese vrachtwagen onze uniformen zou brengen en ons zou komen halen. Maar er kwam geen vrachtwagen. Later is me gezegd dat die vrachtwagen tegen een boom is gereden. Het kan waar zijn. Het kan ook zijn dat de Canadezen andere zorgen aan hun hoofd hadden. Hoe dan ook, 's avonds waren we weer op de boerderij.

Het tijt begon te verlopen. De wegen werden stil en saai nu het Canadese verkeer snel verminderde. Theo van Remmen moest plotseling naar huis door het volkomen onverwachte overlijden van zijn vader. Jij ging naar Olburgen omdat je zou gaan trouwen. We hebben nog samen in Vorden naar meubels gekeken. Af en toe ging ik naar Arnhem waar mijn ouders en broers het huis op orde brachten. De banden van mijn fiets hadden het begeven zodat ik al liftend ging. Ik liep dan naar en van Dieren. Toen vroeg Bertus Beekman me wat ik deed in de burgermaatschappij. Toen hij hoorde dat ik in Wageningen student was, gaf hij als zijn mening dat ik het land beter zou kunnen dienen als goed opgeleide kracht dan als militair. Hij raadde me sterk aan ontslag uit de BS te nemen. Dat heb ik gedaan. Ik ben weer eens in Wageningen gaan kijken, ging weer thuis wonen en heb toen ik in juli weer eens in Steenderen was daar mijn laatste koe gemolken. Toen ik 65 werd ontdekte ik dat ik aan de BS nog drie maanden pensioenrechten had overgehouden.

Sloot, de eigenaar van de boerderij had twee boerderijen en twee zonen. Herman wist dus dat hij naar iets anders moest uitkijken. Het zal in 1946 geweest zijn dat hij naar de in de oorlog drooggevallen Noordoostpolder is getrokken naar het kamp Ens. Theo van Remmen en ik hebben hem daar eens opgezocht. Met de fiets op de trein in een goederenwagen van Dieren naar Apeldoorn naar Zwolle. Kamp Ens, een barak in een eindeloze vlakte alleen onderbroken door de bomen op het vroegere Schokland en de bult van Urk. Herman probeerde door dit pionierswerk kans te maken op een bedrijf in de polder. Maar die pioniers hebben alleen maar het bedje gespreid voor de zonen van grote boeren van elders. Herman ging dus terug naar Steenderen.

Al wat hierboven staat zijn feiten die ik zelf heb beleefd of die me zijn verteld. Maar hoe kijk je er subjectief op terug? In deze tijd van herdenkingen ben je er natuurlijk veel mee bezig. Je ziet ook hoe anderen ermee bezig zijn. De meesten van die "anderen" hebben de oorlog zelf niet meegemaakt. Er zitten aan dat terugkijken zo veel kanten. Onder je emoties zijn er die je niet

goed kunt beschrijven en ook niet zou willen beschrijven omdat ze te persoonlijk zijn. Als ik vorig jaar in Arnhem en Nijmegen en deze maand in Amsterdam en Apeldoorn de veteranen zie, denk ik terug aan onze jongemannen zoals ik ze zag in Hengelo op 1 april 1945, maar nog meer aan hun makkers die zo jong gesneuveld zijn en zo veel jaren niet hebben geleefd. Als je, zoals jij en ik, ouder bent geworden en kunt terugkijken op een voltooid mensenleven

word je, noem het weemoedig, noem het verdrietig als je steeds weer geconfronteerd wordt met het leven, het niet leven en het lijden van mensen die de kans op een vol, menselijk en menswaardig leven niet hebben gekregen. En dan word je blij als je, zoals in Apeldoorn enkele dagen geleden, merkt dat jongens van tegen de twintig inderdaad respect en dankbaarheid hebben voor de langstreckende veteranen en zich ervan bewust zijn dat ze kunnen leven zoals ze doen en willen, dankzij die oud-strijders. En als je een moeder, zelf veel te jong om de oorlog meege maakt te hebben, hoort zeggen dat ze wil dat haar kinderen deze mannen zien.

Natuurlijk ook andere gewaarwordingen. Bijvoorbeeld als je weer die zo vaak sentimentele liedjes hoort die je associeert met bevrijding, vrijheid, feest, wegen vol militair verkeer, het verdwenen zijn van die steeds aanwezige druk van bezetting. Maar ik denk niet dat er iemand is van onze jaren die al zijn gevoelens over de tijd van en na de bevrijding zelf helemaal kan analyseren, laat staan onder woorden brengen.

En ons groepje in Steenderen? Naarmate ik ouder werd en meer mensen en menselijke situatie leerde kennen, ben ik me steeds meer gaan realiseren dat het althans voor mij een unieke ervaring is geweest. Al tientallen jaren geleden ben ik gaan zeggen dat het enige goede dat de Duitsers ten opzichte van mij hebben gebracht, is dat ik door hen in Steenderen ben gekomen. Ik ben er steeds meer van overtuigd geraakt dat dit ook zo is. Nu pas, nu ik gepensioneerd ben en wat in het leven van een klein plaatsje ben gedoken, kom ik mensen tegen waarvan ik zeg: "Ja, hier zou zoiets als in Steenderen zich kunnen herhalen." Maar omdat jij zelf zo'n essentieel deel was van ons gemeenschapje hoef ik niet te proberen het voor jou onder woorden te brengen.

Hierboven schreef ik dat er ook gevoelens zijn die je niet zou willen beschrijven. Dat geldt voor mij voor veel van mijn gevoelens ten opzichte van Herman. In het voorwoord van mijn proefschrift schreef ik, dit was in 1953: "Veel heb ik aan je te danken. De jaren doorgebracht op jouw bedrijf, zijn beslissend geweest voor mijn vorming op velerlei gebied." Hoe beslissend, daarvan was ik mij destijds zelf nog niet ten volle bewust.

H A U S S E E
ARNHEM
STEENDEREN
82.
LAAG KEPPEL

1782.1

baal van vinding van een lijk, te Steenderen, op
ter 1944.

Op den zeven en twintigsten September 1900 vier en veertig, werd mij, Johannes Hubertus van Ommen, Opperwachtmeester en veertig, daart te Steenderen, door ambtenaren van de Gemeente-politie uit Die- ren, medegedeeld, dat te Olburgen, Gemeente Steenderen, in de rivier de IJssel, een lijk was gevonden, vermoedelijk afkomstig van een Kon- gelsch piloot.

Ik begaf mij onmiddellijk derwaarts en zag aan den oever van voornoemde rivier bij het veer te Olburgen, Gemeente Steenderen, een lijk liggen, gekleed in grijze uniform. Het lijk verkeerde in staat van ontbinding. In een der borstzakken werd bij fouilleering een identiteitsbewijs gevonden, afgegeven door de Koninklijke Lucht- mach, onder No. 571822, en staande ten name van John Sim K. phee. Het verdere schrift, voorkomende op bedoeld bewijs, was door het in- ge drongen water, nagenoeg geheel onleesbaar geworden. Het lijk, is naar de R.K. begraafplaats te Olburgen, Gemeente Steenderen, overge- bracht en aldaar op 29 September 1944, ter aarde besteld. Een schetssteekening van bedoelde begraafplaats, met daarop voorkomende het graf, gaat hierbij. waaraan door mij, Opperwachtmeester, persoonlijk op afgeleiden ambtseed is opgemaakt dit procesverbaal en gezonden aan den heer Politiegezagdrager te Steenderen.

Ik vind het moeilijk om Herman te karakteri- sieren. Als je schrijft: "Hij was zo" doe je hem onrecht omdat men zou kunnen denken: "O, hij was dus niet zus". En hij was juist een compleet mens. Hij was een van de hooguit vier of vijf mensen waarvan ik erken dat ze mij hebben ge- maakt tot de man die ik geworden ben. Mensen die ik als voorbeeld neem terwijl ik weet dat ik hen niet kan imiteren. Wijs, sterk en mild, dat zijn begrippen die mij bij Herman als eerste in gedachten komen, maar er zijn er zo veel meer. Herman was mijn vriend, ja. Maar ook toen wij ouder werden en het leeftijdsverschil relatief kleiner werd, bleef hij voor mij de oudere vriend, de vriend waarnaar ik opkeek en waarvan ik de mening stelde boven de mijne.

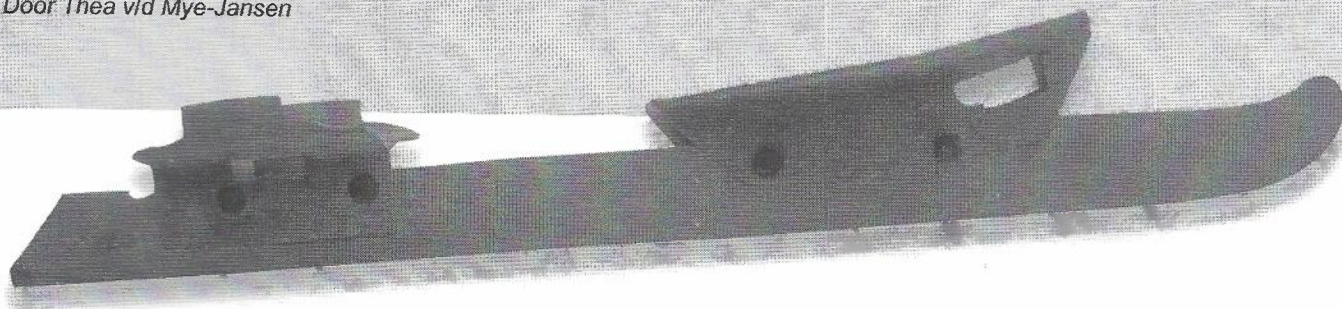
Dat was het. En zoals tegen veteranen gezegd wordt, zeg ik ook tegen jou: "Annie, bedankt."

Theo ■

De schaats

We waren gezellig bij elkaar op de donderdagmiddag. De één achter de computer en de ander was stukken aan het verzamelen voor een artikel in de Zwerfsteen van de HVS en ons jongste lid kwam informatie uit het archief opvragen.

Door Thea v/d Mye-Jansen

Er worden vaak wetenswaardigheden, verhalen en anekdotes uitgewisseld onder het genot van een kop koffie of thee. Ik kom er geregeld, want ik vind het leuk om met anderen en ouderen, ook over vroeger te praten. Er zijn er die nog veel weten van vroeger, geschiedenissen, gebeurtenissen. Wanneer je met meerderen bij elkaar zit weet de één wat te vertellen over een onderwerp en een ander weet er nog andere details van. Zo vul je elkaar aan en wordt het verhaal steeds completer.

Een voorbeeld: ik sprak met Hendrik Wentink. Deze man weet nog heel veel van vroeger en kent veel verhalen tot in details. Hij begon te vertellen. Je vader, Hendrik Jansen, was van beroep metselaar, want het patroon was dat je net als je vader en grootvader ook metselaar werd. Maar daarnaast was hij ook heel technisch. Samen met zijn broers en vrienden altijd wel bezig. Ze hadden veel ideeën, waren handig en vindingrijk. Samen iets ontwerpen, uitvinden en maken. Ze ontmoetten elkaar vaak bij de Coöperatie. Het was winter en het had flink gevoren en toentertijd waren er nog maar net Noorse schaatsen op de markt. De gewone schaatsen van toen waren rond van voren, maar deze Noorse lang en vlak. Dat was het nieuwste, maar wel duur. Vooral Ab Koekoek wilde graag deze schaatsen. Hij was heel goed in schaatsen, net als zijn dochter en nu zijn kleinzoon Jan Smeekes van de Nationale schaatsploeg, zijn bijnaam "De Japanner uit Salland" vanwege zijn snelheid op de 500 mtr. Ze besloten ze zelf te maken. Maar hoe? Eerst goed sterk materiaal zoeken. Het voorbeeld van het model van deze nieuwe schaats hadden ze al op een plaatje. Bij Veenhuis haalden ze een zaagblad,

want de ijzers moesten ook goed te slijpen zijn en natuurlijk zo gemaakt dat je ze onder de schoenen kon bevestigen. Hendrik vertelt voorts: ik was nog zo'n jonge jongen en ik was op de gracht bij Huis te Baak. Daar kwam Ab met zijn nieuwe schaatsen, vergezeld met de nuchtere maar ook enthousiaste ontwerpers. Hij wilde ze nu uitproberen. Iedereen stond verbaasd en verwonderd toe te kijken, maakte plaats en zag hem toen glijden over het ijs met mooie lange slagen en snel.

Toen hij zo aan het vertellen was, schoot het me ineens te binnen. Afgelopen winter toen de Elfstedentocht bijna door zou gaan had ik de kist met oude schaatsen van zolder gehaald. Terwijl ik ze zo bekeek had ik één schaats in de hand en dat leek wel een zelfgemaakte. Helaas vond ik de tweede niet, dus geen paar en weer weggelegd en er verder niet meer aan gedacht totdat Hendrik dit verhaal vertelde. Ik liet hem die ene schaats zien en hij zei: "dat is hem!" Als hij dit verhaal niet had verteld, had ik nooit de herkomst van deze schaats geweten. Als mijn vader nu nog had geleefd, had hij behalve deze legendarische Noorse schaats misschien ook nog een klapschaats gemaakt.

Ab heeft er geen prijs mee gewonnen, maar deze schaats heeft nu een mooi plaatsje in de vitrinekast van de HVS.

Als mensen met verhalen er niet meer zijn en ze nooit hebben verteld gaan er jammer genoeg veel ervaringen en historie verloren.

Kom eens. Je hoeft geen geschiedkundige te zijn om ervan te kunnen genieten. Mocht je iets willen uitzoeken, vertellen of aanhoren, dan ben je hier op een gemoedelijke plek voor veel historie en wetenswaardigheden. ■

Priesmien 16

Bronckhorst anno 1340

Samenvatting van het boek "Eggert begrijpt het" uit een serie van drie boeken geschreven door Aart Grimme. De serie heet: "In de bannerij van Bronckhorst".

In dit oude boekje staat een stempel van 'Zondagsschool Samuel' te Veenendaal 1974.

Door Juus Wijers

Najaar 1340

Eggert de zoon van boer Lambert is 14 jaar geworden. Hij is nu oud genoeg om het ganzenhoeden maar eens even te vergeten en gewapend met zijn elzentak de varkens door het bos te gaan drijven. Lambert heeft daarvoor 'eikelgeld' betaald aan zijn Heer Gijsbert van Bronckhorst.

Als de tonen van de 'boerhoorn' door de ochtendstilte golven, denkt Roeg het leidvarken maar eens terug te gaan naar de stal. Dan knalt hij onbehouden de jonge Eggert pardoos omver.

Conraad, de oude ervaren knecht heeft ver in het bos nachthokken getimmerd. Ze trekken verder het bos in en de varkens kouden kilo's eikels

en rottend blad weg.

Al gauw verveelt Eggert zich en gewapend met een knuppel zwerft hij van de varkens weg.

Na een tijdje ontdekt hij broeder Bernard uit het klooster Bethlehem.

Deze monnik geneest mensen met kruiden die hij in het bos vindt.

Als Eggert laat terugkomt bij de hokken drijven ze de varkens snel naar binnen. Allemaal??

Roeg is ontsnapt aan de aandacht en al eikelwroetend zwerft hij door de verlaten veenmoerassen. Daar ligt ook de plaggenvesting van stroper Wolfert, zijn vrouw Reina en de zoon Gerlach van 13. Ze hebben weinig of niets te

eten maar als zijn heer hem zou betrappen op stropen gaat hij aan de hoogste boom. Door honger gedreven steekt Wolfert zijn jachtmes tussen de broekriem en gaat met Gerlach op strooptocht de eikenbossen in.

Dan horen ze wat gekrab, gesnuffel en gesmak dat in hun richting komt.

Wolfert grijpt naar zijn vlijmscherpe dolk.

Tevreden knorrend komt de prooi argeloos uit het kreupelhout slenteren.

Geen hert, geen ever. Wolfert springt over de sloot boven op zijn slachtoffer. Zijn groffe knuist beeft niet en even later is het mooie leven van Roeg ten einde. Hij waadt door de beek met zijn zware buit achter hem aan. Zo laat hij geen spoor na. Samen met zoon Gerlach sjouwt hij de prooi naar de plaggenhut waar Reina hen met open armen ontvangt.

Als Eggert wakker wordt gaat hij snel kijken of zijn donkerbruin vermoeden klopt.

"Conraad..., Conraad..., Roeg is weg".

Hij moet nu snel het beste varken van de troep opsporen.

Geen tijd voor een opvliegende reiger, stotende havik of een fazant die vlucht voor een jagende vos. Als hij verder zoekt vindt hij aan de oever van de beek het bloed van een gedood dier.

Roeg... Roeg...

Eggert volgt slim het spoor van de medogenloze stroper. Als hij hem ontdekt en herkent aan zijn woeste kop met het gruwelijke litteken en hij ziet het grote mes, dan gaat hij rap terug.

Hij waadt weer door de beek, maar raakt het spoor bijster. Dan klink door het woud de scherpe blaf van Rex, hij fluit en Rex brengt hem weer terug bij Conraad.

Eggert mag het verlies van Roeg aan zijn vader

gaan vertellen. Er vallen klappen.

Diezelfde avond nog vertelt vader Lambert alles aan de meier van het kasteel.

Maar bij het stropersgezin van Wolfert, de koning van het moeras, is het feest.

Berend, de beste knecht van de Heer van Bronckhorst, komt te paard naar de hoeve van Lambert.

Eggert gaat als bijzitter met Berend mee naar knecht Conraad in het bos en met z'n drieën gaan ze op pad om stroper Wolfert op te sporen. Wolfert en zoon Gerlach zijn er op uit om de strikken te controleren. Het komt tot een enerverende confrontatie. Het is één en al moeras, maar Wolfert kent het op zijn duimpje.

Dan beginnen meier Berend en zijn paard langzaam door de korst van het moeras te zakken. De meier kan er nog afkomen, maar het prachtige paard Bles is niet te redden en vormt zo het tweede offer. Tijdens het drama verdwijnen Wolfert en Gerlach ongemerkt van het toneel.

Er is weer 'holtslag' geweest en iedere boer heeft zijn deel hout toegewezen gekregen. Bijslagen verstoren de rust in het anders zo stille bos. Wolfert kijkt verscholen achter de struiken en kiest al stiekem de mooiste stammen om er 's nachts voor terug te komen.

Eggert mag met Eelco, de wolvenjager, mee om wolvenvallen te zetten. Ze testen de dodelijke pijlerval uit. Bij de boerderij worden ze bijna omvergereden door de Heer van Bronckhorst en zijn meier Berend op zijn nieuwe paard. Ze zijn op zoek naar de medogenloze stroper.

Als de stroper denkt het hout te kunnen stelen, ziet hij dat de houthakkers een prachtige bijl hebben laten liggen. Thuisgekomen mist Eggert de bijl. Zijn vader stuurt hem het verre bos in om het onmisbare stuk gereedschap op te halen. Dan loopt Eggert daar de ruige stroper tegen het lijf.

Het is de grote wilde kerel tegen de jongen van veertien. Eggert gooit een brok hout en met geluk treft hij hem tegen zijn hoofd en rent dan zo hard hij kan weg. Als Eggert niet meer kan wordt de woedende Wolfert pijnlijk getroffen door een pijl uit de wolvenval van Eelco.

Eggert verkeert nu in een duivels dilemma. De gewonde man helpen of vluchten!

De zoon komt maar niet thuis en Lambert en Drieka zijn behoorlijk ongerust. Als ze eindelijk voetstappen horen, blijkt het broeder Bernard te zijn. Ze vertellen hem dat Eggert een bijl is gaan ophalen in het bos. Met het licht van de opkomende maan zal hij de weg wel vinden. Als Eggert stommelend aankomt valt hij neer op de "schemel" die Bernard hem direct aanbiedt.

Dan komt het spannende verhaal over de gepijlde Wolfert die hem te na kwam. Lambert en Eggert vinden dat hij zijn straf heeft, maar... broeder Bernard geeft ze ongemerkt een lesje in menselijkheid. Eggert kan niet meer, maar zijn vader gaat met de broeder mee om te zien of ze de bandeloze stroper kunnen redden. Al tobend doezelt Eggert weg in een diepe slaap.

Voorzichtig tasten zijn vingers langs zijn met bloeddorweekte jak. De stroper is weer bij kennis. Bang voor de meier en bang voor de wolven. De angst drijft hem waggelend naar huis. Twee mannen zoeken bij het licht van de wassende maan naar de zwaar getroffen Wolfert. De monnik is gedreven door menselijkheid en Lambert loert meer op wraak.

Dan vinden zij de bijl terug en en zijn goed op spoor.

Als een plak gesmolten zilver strekt het einde-loze veen zich voor hen uit.

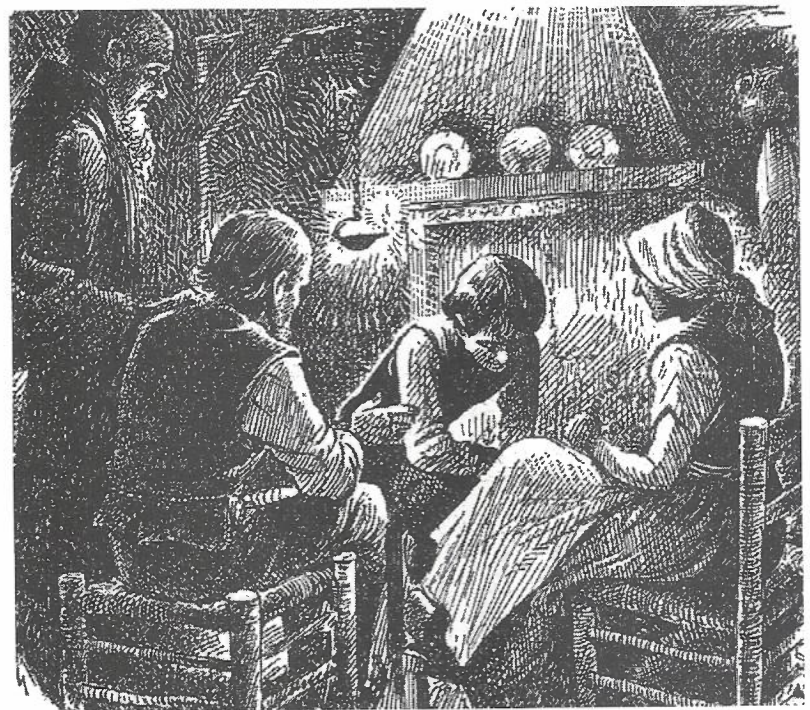
"Hé daar," roept de broeder als hij de gewonde man in het schaarse licht ontdekt.

"Ga maar weer zitten, we komen je helpen".

Maar Wolfert vertrouwt het niet en vlucht verder. Hij raakt van het pad, struikelt en met een doffe plons komt hij in het moeras terecht. Het wordt een ongelijke strijd.

Het moeras zuigt de zwaargewonde stroper op als dankbare prooi.

Opborrelende gasbellen zijn het enige dat de twee helpers nog zien na het verdwijnen van de

in doodsangst graaiende bebloede hand.

God hebbe de ziel van de ruige vrijbouter. Lubs de hond van de drenkeling heeft het allemaal gevoeld. Hij mocht niet mee met zijn baas en zijn gejang overstemde de in de verte huilende wolven. Nu moet hij verder zonder zijn baas. Gerlach en zijn moeder zullen het leven nu anders gaan aanpakken.

Kunnen ze op de heimelijke steun van broeder Bernard rekenen.?

"Eggert begrijpt het" is in twee delen en wordt vervolgd. ■

Cursussen ECAL

Het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers organiseert jaarlijks diverse cursussen, lezingen en bijeenkomsten. Het (ECAL) is een rijke bron van informatie over streekcultuur en -historie in de vorm van archieven, beeldcollecties, boeken en documentatie.

Het Erfgoedcentrum biedt in samenwerking met de Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Achterhoek en Liemers, een basiscursus Genealogie voor beginners en een cursus Genealogie voor gevorderden aan.

De basiscursus leert u wat stamboomonderzoek inhoudt en hoe u met onderzoek kunt beginnen. De vervolgcursus is bestemd voor hen die al hebben kennis gemaakt met het bevolkingsregister, de Burgerlijke Stand en de DTB. Behandeld worden onder andere het Kadaster en de Militieregisters. Voor mogelijkheden voor cursussen op maat, over specifieke onderwerpen of specifieke doelgroepen kunt u met het ECAL contact opnemen.

In de dozen in de depots liggen de schatten van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers opgeborgen. Tijdens een rondleiding in een depot kunnen groepen geïnteresseerden diverse (oude) stukken bekijken, eventueel gekoppeld aan een thema. Er zijn diverse websites met filmpjes en beeldmateriaal over de Achterhoek en Liemers. Interessant voor u zou kunnen zijn:

Mijn Gelderland (verhalen over diverse Gelderse onderwerpen; canon Gelderland)
Gelderland in beeld (foto's en ansichtkaarten van de Gelderland bibliotheek)

Meer info: ECAL.nl

Bezoekadres: Gebouw 't Brewinc, IJsselkade 13, 7001 AN Doetinchem

Telefoon 0314 - 78 70 78 , E-mail info@ecal.nu

Sponsors

De HVS wil, in de laatste Zwerfsteen van dit jaar, de personen en bedrijven bedanken die ons werk in 2012 ondersteund hebben, zonder dat ze daarvoor een vergoeding wilden hebben.

- Theo Schut, Dick Garritsen en Gerrit Garritsen hebben ons de gelegenheid geboden om met onze kraam op respectievelijk de oogstdag; de streekproductenmarkt en de slachtvisite te staan.
- voor de lezingen en voor onze kraam lenen we regelmatig een beamer; een (TV)scherm en andere apparaten bij verschillende personen en bedrijven.
- de scanners die we gebruiken om het archief te digitaliseren zijn ons gratis ter beschikking gesteld.

Aan alle bedrijven en personen die ons op deze manier ondersteund hebben, willen we onze dankbaarheid uitspreken. We hopen dat we ook in 2013 weer op u mogen rekenen!

Van de Activiteitscommissie

Ma 14 jan.

Nieuwe ontwikkeling in de Heidenhoekse Vloed tussen Zelhem en Halle

Lezing door de heer Tonnie Klein Lebbink.

Ma 11 mrt

Ledenvergadering

Steenderen toen en nu

Straatbeelden van toen gezien vanuit het nu.

Aan de hand van oude foto's die op dezelfde plaats opnieuw genomen zijn, is te zien wat er in de loop der jaren is veranderd.

Rotonde in Toldijk bij Cafelrestaurant "Den Bremer".

